

MALI ISTRANIN

GOD. V.

LISTOPAD 1933.

BROJ 2.

Mala pošta

Nema dana, a da nam pošta ne bi donijela po koje prijatno iznenadjenje. Naši nas se prijatelji često sjećaju i ne propuštaju ni jedne prilike, a da nam ne istaknu, koliko im je srcu omililo ovaj glasnik njihove potlačene male braće u Istri. Vesele se njegovom lijepom napretku i zanimljivom sadržaju, pa nas mole, neka bismo poručili zarobljenim malim Istranima, da njihova braća u Jugoslaviji svoju Istru ne misle napustiti. Hvala im!

Upravitelj škole u Vrbici piše nam: Dobili ste od mojih djaka dobru svjedodžbu. Od svih dječjih časopisa daju vašem prednost. Da nije kriza, koja se na selu nesnosno osjeća imali bi među ovdješnjom djecom daleko veći broj pretplatnika. Osim dosadanjih javilo se za sad još pet novih.

Gosp. G. C. naš stalni suradnik piše nam: List je djeci vanredno omililo. Ima u njemu nešto, što ga izdiže među ostalim mnogobrojnim dječjim listovima, a to je ona toplina, ona ljubav i plemeniti osjećaji, koji izbijaju iz svakog retka. Pedagozi to najbolje umiju prosuditi, da kod djece možeš samo onda uspjeti, ako im dirneš u one najsuptilnije osjećaje, u srce. A to M. Istr. umije u punoj mjeri.

Sokolsko društvo Lukavac (Bosna), koje je do sada primalo po 2 primjerka mjesečno, javlja nam, da je na temelju jednoglasnog zaključka na sjednici izvršnog odbora, odlučeno pretplatiti deset mladih sokolčića na naš list. Tako se radi, to je sokolski!

Gosp. Ante Stella iz Raba stari je naš prijatelj. Doznačujući nam pretplatu priložio je lijepu svoticu u fond za proširenje lista. »Žalim, što ne mogu poslati još veći obol u fond lista, koji tako lijepo, osjećajno i s toliko ljubavi širi među našom rodoljubnom omladinom misao na našu dragu Istru. Nastavite samo do dana spasa i slobode one naše lijepe zemlje!

Jadranska Straža iz Karlova izvješćuje nas o svom radu u korist naše Istre. Njezin je vrijedni podmladak s veseljem uvježbao dječji igrokaz VILINSKO KOLO, što ga je naše uredništvo nedavno izdalo. To je lijepa i snažna alegorijska slika iz Istre. »Igrokaz je vrlo dobar« — pišu nam — »i mi smo ga dali prikazivati po našem podmlatku na velikoj gimnaziji u Karlovcu pod režijom gosp. Hinka Tomašića, člana mariborskog kazališta, dne 12. lipnja i 3. rujna prigodom priredbe Jadranskog dana. Kritika je veoma pohvalila i djelo i izvedbu. Stvar se je imala zbog uspjeha koji je postigla u Karlovcu, davati i u Splitu prigodom predaje škol. broda Jadr. Straži, no nevrjeme je omelo predstavu pod vedrim nebom.

MALI ISTRANIN

GOD. V. ZAGREB, LISTOPAD ŠKOL. GOD. 1933./34. BR. 2.

DJECO! U listopadu mjesecu pada jedan nadasve znamenit, iako strahovito tužan, spomendan. U četvrtak 17. listopada god. 1929. ustrijeljen je u Puli, s leđa, istarski omladinac **Vladimir Gortan**, na temelju presude, izrečene dan prije od fašističkog suda za zaštitu države, koji je za tu priliku, da bi što većma zastrašio naš narod, prenio svoje sjedište iz Rima u Pulu. Gortanovi drugovi seljački mladići: **Viktor Baćac**, **Živko Gortan**, **Dušan Ladavac** i **Vjekoslav Ladavac**, osuđeni su svaki na 30 godina teške tamnice, gdje i danas čame. — Za čitavo vrijeme trajanja procesa bili su svi optuženici strpani u ogromni životinjski kavez, u koji se obično zatvara pogibeljna divlja zvjerad.

Prijatelji! Sjetite se toga dana prvomučenika naših, sjetite se svih onih nebrojenih tisuća znanih i neznanih junaka u Istri našoj, koji na pravdi Boga, trpe, stradaju i ginu za slatku materinju riječ! Zamolite svoje učitelje neka taj dan zajedno s Vama posvete Istri, toj najljepšoj i najdražoj kćerci Majke Jugoslavije, neka Vam pričaju o njoj i dobrom narodu našem u njoj. Zavjerite se svi, da Istre ne ćete zaboraviti i da ćete za svega svoga života za nju raditi.

Vladimiru Gortanu!

Svršeno je! Ti si pao poput Hrista
Čist na pravdi Boga. Tvoja duša čista
Poletjela nekud, gdje nepravde nema.
Tvoja zemlja stoji ubijena, nijema...

Ni plača ni kletve, ni slova ne smaže,
Ali šutnja više nego riječ kaže.
Tvoja krv je pala, zemljom se rumeni — — —
Iz nje piju snagu ljudi izmučeni.

Okovani jadni, crno djelo pamte
Mučeničke oči svetim žarom plamte,
I bilježe spomen u srcu duboko,
I sree se cijepa, al ne suzi oko.

Ni kletve ni suze! Samo napred tako,
Da se rodi jedno pokoljenje jako,
Što se ne da strti, što će trpiti znati
Al u pravu horu još i umirati!

Rikard Katalinić Jeretov

Teta Zvana

Skica nenapisanog romana.

Dugo se barba Miho borio s ljutom boljeticom, mučio se, i upinjao sve sile, da joj se odhrva, ali uzalud. Jednoga je dana morao u krevet, iz koga se više nije digao...

Teta Zvana ostade udovicom, a na vratu joj tri golišava mališana, ko tri slična ptica, koji kanda ni nijesu znali drugo do pružati vratove i otvarati kljuniće, da ih majka nahrani...

Teške su brige pritisknule mladu ženu. Tu su vinogradi, tu vrtovi, pa kuća i čitavo malo gospodarstvo, a ona bez muške glave u kući, sama, sa ona tri nejaka pileta. Naglo se uozbiljila, pogrbila i posijedila.

A djeca su rasla ko tri bora u šumi...

*

Zvanić, miljenac njezin, bijaše najbolji đak u školi.

Vraćajući se s torbicom pod pazuhom, ponosno bi joj kazivao, što li je sve naučio. Sjao bi joj do nogu, položio tablicu na njezino krilo i šarao po njoj pisaljkom svakojaka pismena. Žuljavom rukom milovala mu je kudravu glavicu, slušala njegovo naivno čavrljanje i uživala.

*

— Majo slatka, ja bih tako rado učio u velikim školama — došao je Zvanić jednoga dana majci. — I učitelj je kazao, da bi šteta bila, kad ne bih dalje učio. A župnik je to također potvrdio, kad me je ispitao. Znadeš li ti, majko, da ja znadem već cijelu treću čitanku na pamet?

Jadnu je majku zavezlo oko srca. Dayno je ona uočila Zvanićevu strast za knjigom, ali je znala, da su velike škole propast za malo seljačko gospodarstvo. Izjest će joj svu dugogodišnju muku djedova i otaca, koji su se krvavo znojili, da ovo malo zemljice steknu, da budu svoji na svome, ni od koga ovisni. A sada eto ovo drago malo ptiče hoće da odleti u svijet iz ovog starog gnijezda, da troši, otkida i izjeda komadić po komadić očinskih žuljeva.

— Ne može se, dijete moje, nismo toliko bogati. Velike škole stoje novaca — zamišljeno će majka.

Zaplakao je Zvanić. Snuždio se mališan, primio motiku i onako nejak otišao u vinograd, da okapa trsje. Utihnuo. S lica mu nestade vedrog i nestašnog smiješka...

Jadna teta Zvana provodila je noći bez sna. Razmišljala je do u kasnu noć i računala. Brojila je zalogaje, koje će sebi i drugoj djeci svojoj otkinuti od ustiju, da od Zvanića stvori čovjeka. U mislima je prošla svu tešku Kalvariju patnja, samoodricanja i žrtava, koje će podnijeti i pridonijeti, da od njega učini gospodina, koji će joj biti dika, i koji će od nje, sirote, živjeti bolje.

I uzdahnula je teško, pomisliv na druga dva mališana, kojima će zbog ovog mezimčeta, mnogu radost uskratiti.

— Zvaniću, sine, spremaj se. Poći ćeš u školu. Po Maloj Gospojini idemo u Pazin...

Upregoše magarčice, sjedoše u kola i jednoga se jutro otputiše. Teta Zvana i njen mali dak.

Za školskih se praznika vraćao iz Pazina u svoje malo istarsko selo svaki put bistriji, svaki put zreliji.

Sjeo bi tako večerom do nje kraj ognjišta i pričao joj, pričao sa zanosom, pun žara i mladenačkog poleta.

Svršit će škole, postat će gospodin, otići među svoj dobri, a tako za- pušteni narod, koga danas svaka nevolja bije, koga danas svatko izrab- ljuje i gazi. I probuditi će narod, dignuti ga na noge. povesti u borbu za njegova narodna i čovječja prava. I sretan će biti narod njegov, ovaj bojažljivi istarski kmet, svjestan će postat, svoj na svome gospodar, a ne- tudi sluga i rob...

Slušala je sretna mati. Oči joj se zalile suzama. U duhu je gledala svoga mezimca kao gospodina. Župnik će biti, odvjetnik ili sudac, na- rodni čovjek, borac za prava dotad ismjevanog i iskorištavanog seljaka. I vidjela ga već kako vatreno govori mnoštvu, kao barba Mate Laginja, a narod ga sluša i dolazi k njemu u povorkama. On ga pozdravlja, upu- ćuje i vodi. Ishodio mu škole, podigao zadruga, a i novaca je dao po- trebna. Ta on to može, on je gospodin, Sin njen, Zvanić njezin.

— A ovo mu je mati — sluša u duhu kako šapuću ljudi i pozdrav- ljaju je s poštovanjem. A njoj se jadnoj srce širi od ponosa.

— Tako , tako, sinko, valjan budi i uči, da budeš na diku i meni i čitavom narodu našem. Budeš li mu dobar, voljet će te i štovati. I oca je tvoga volio, jer je bio narodan čovjek, pa su čak i gospoda k njemu dolazila. Barba Mate Laginja je bio u nas česti gost, pričala je mati.

Zidale se tako kule u zraku, stvarali se veličanstveni planovi, sjali ideali...

Ali dok je mladić spavao sirotna je majka i opet provodila besnene noći. I opet je brojila krvave žuljeve i znoj i zalogaje suha kruha, koja će u mucu gutati do onog dalekog dana, dok od njega, dragog poroda srca svoga, ne stvori čovjeka, gospodina...

Najednom sve se postavilo na glavu. Bat! Strašan pokolj nevinih..

Klonule su ruke radišnih težaka, propala su cvatuća gospodarstva. Mnoga se ijuba u crno zavila, mnoga seka brata oplakala, mnoga majka ljuto zaevilila. I teta je Zvana zakukala do dva puta, kano sinja kukavica... Dva joj sina, težaka marna, poginula. Pusta ostade zemlja otaca, travom su zarasli vinogradi, naherio se krov na staroj djedovskoj kući .

Zvanić ostade. No ne na starome domu. Odletio je u svijet s jatom mnogih drugih.

Opustjela su stara ognjišta, same ostadoše stare majke, bake i djedovi na onim drevnim istarskim ognjištima našim.

Po njima se bani došljak, uljez sa dalekog zapada, čak s onkraj mora, nezasitan, grabežljiv.

Rasplinuše se nekadanji ideali, u prah se porušise, sve kule, nekad tako lijepo građene u zraku.

*

Teta Zvana jošte živi. Kosa joj bijela ko snijeg, lice smežurano i ispijeno, oči isplakane od suza... Sama je. Ko posljednji žrec čuva drevno ognjište otaca... Kuka jadnica, od svih ostavljena, i jaduje za jedincem. koji se negdje u tudem svijetu, s rodne grude prognan, potuca i bori za komad nasušna hljeba... A očinska zemlja tako željno vapi za radišnim rukama djece svoje...

*

— Dajte, sinjor, pustite stariću mater, da posjeti jedinca sina. Godinama ga već ne vidjeh. Dajte, ako u Boga vjerujete, potpišite putnicu, taj blaženi papir, pa da podem, da ga samo jednoć vidim, kako bih mogla sretno umrijeti...

— Ma donna — odgovara bahati karabinijerski brigadir — kako se samo usudujete takova što tražiti. Zar ne znate Vi, da Vam je sin un accanito propagandista jugoslavo. A Vi još tražite, da Vas pustimo k njemu, da mu mi, koje on toliko mrzi, priuštimo jedno veselje. Ne!

— Ništa ne znam, sinjore, i ne ću da znadem. Za mene je on samo sin, jedinac moj, krv moje krvi, sva radost života moga. Samo sin, čujete li, s a m o sin. Dajte, gospodine, čujte staru mater, koja je s a m o mati. I Vi imate mater, sjetite se nje, koja je i Vas u mukama rodila...

Zadrhtao je gordi brigadir. Ubolo ga nešto u dnu srea. Zabrujala u dubini duše stara spominjanja — iz djetinjstva.

I potpisa kleti papir, i propusti stariću preko granice.

*

U zemlji svojih sanja, u slobodnoj Jugoslaviji. Oh, kako je hitala starica, drhćući od uzbuđenosti. Vlak je jurio strelovitom brzinom, no njoj se činilo da samo puži tračnicama. Vrlo sporo da odmiče. Poigravalo joj srce. Sina će vidjeti, sretnica, sina, koji je gospodin. Ta već se od rana djetinjstva na to spremao. Ne bijaše mu sudeno da radi u Istri, da koristi siromašnom istarskom kmetu. Pa sad svjedno. U velikodušnosti svojoj predaje ga u ime cijele Istre narodu u slobodnom dijelu Domovine. Neku radi junak ovdje, među ovdešnjim narodom, ta braća smo, ista krv,

isti rod. Neka je samo čestit, bit će na diku Istri sirotnoj... A on je oduvijek bio valjan, Zvanić njezin. Jamačno ga i ovdje narod voli i obožava, kao što bi ga bio volio dolje.

Razmišljala je tako starica i bila ponosna na nj.

— Zvaniću, krvi lipa, zabrinut si mi nekako i tužan — govorila je plaho, zagledav mu se duboko u oči.

I sve je čekala da se raspriča, da se raspali kao ono nekoć, da joj se pohvali, da ga čuje, njegove uspjehe, njegov rad. Da se podiči njime svojim sinom, svojim gospodinom. Ali nije toga dočekala. Zamoren je bio nekako i strašno utučen.

I nije se nikako mogla snaći u uzanim onim izbicama, medju gradskom bukom i prašinom, gdje je on ko sapet živio...

— Kuda ćeš, dijete, tako rano? pitala bi jutrom gledajući ga kako se nekud žuri i na brzu ruku baca u sebe zalogaje.

— U ured, majo, u fabriku — odgovarao bi on smeteno, ne usudjujuć se ni da ju pravo pogleda.

I o podne tako tek što bi nešto topla založio već je nekud bježao.

— Zar opet u ured, u fabriku, dijete? pitala bi plašljivo.

— U fabriku, u ured...

Sve je čekala da će se bar navečer s njime porazgovoriti do sita. Oh kako je žedjala za njegovom riječi, za njegovim vedrim smijehom, za njegovom ispovijesti. Ali je nije dočekala.

Tek se jednoć pun gorčine i žuči iskalio na čas. Bijaše ga upitala:

— A što mi radiš, Zvaniću? Dolaziš li medju narod, kako ovdje ljudi žive. Vole li te, sine?

— Što radim? Služim, robujem! Za komad tvrda kruha svagdanjega. Služim, majko, i robujem no ne narodu svome, majo! Ko ukročena sam zvjerka jadnik, privezan o stol, medju četiri zida zatvoren, spreman da rad onog prokletog komada suha hljeba i ruku gospodaru iscjelivam. A narod moj, majko, oh, kako ga davno ne vidjeh, kako sam mu daleko i ja i onaj, koga služim...

Zgrčilo se srce materino. Kao da ju je nešto posred mozga zasjeklo. Oh, kako joj se je jadno i bijedno pričinilo u tom času njeno dijete. Kako li bi mu rado sada pomogla. I krvi bi mu svoje dala. Ali ona je nemoćna, sijeda drhtava starica. Njezini ga žuljevi danas ne bi usrećili.

Zadrhtala joj ruka. I nesvijesno je ispruži, da će ga ko nekad pomilovati po garavoj kosi. Ustuknu. I kosa mu je jadnom već poispadala.

A kod kuće zemlja djedova vapi za čvrstom žuljavom rukom, da ju okrene, da ju izore i crvenu joj utrobu isprevrne.

Salomljena vraća se starica natrag na opustjelo ognjište. Dotučena je i kao maljem umlaćena. Do zemlje se pograbila, kao da ju je za ovog toliko željkovanog pohoda sinu, pritisnulo stotinu ljeta.

Jadna istarska majko! Kud se djedoše Tvoji i Tvoje djece ideali?

Ernest Radetić

Mlijeko

Svako jutro rano,
dok mi još spavamo;
punu zdjelu mlijeka
donese nam seka,
što je nama dala
naša krava Zeka.

Svaki danak mlijeko
pijemo od krave..
Al' zato joj često
u našem vrtu
načupamo trave.

Gabrijel Cvitan

Kapetan pazinski

Crtica iz istarske prošlosti. Oko god. 1700.

Ispod visoke ladonje usred gradića Pićna sjedi okolo kamena stola dvanaest sudaca sa županom na čelu. Došla pred njih neka kmetica u crnini te govori:

Župane i suci, smilujte se i pomozite jednoj udovici! Lani mi poginu u ratu služeći svoga gospodara muž Marko. Ostavi mi kućicu, kravu, vinograd i petero drobne i sitne djece. Dodje jučer iz Pazina »gastald«, onaj koji kupi namete, te mi reče: »Kate, plati gospodaru porez, daj desetinu od groždja, žita i stoke te donesi darove o Jurjevu i Miholju: kokoši, jaja i sira!« Kaza mi još: »Od tvoje kuće ne dolazi nitko na rabotu, da gradi ceste, nosi pisma i da služi u pazinskoj kašteli.« To mi reče, a ja udri u plač: »Jao meni kukavici! Ove dvije ženske ruke ne mogu hraniti petero djece i služiti gospodaru. Kuća mi je prazna, djeca gladna.« Ali gastald namigne svojim ljudima, a oni ravno u staju. Odveli mi u Pazin kravu . . . Župane i suci, postadoh prosjakinjom, ako ne pomognete! . . .

Suci slušaju pa se nešto dogovaraju. Sad će župan reći ženi: — Kate, mi se seoski suci, sastajemo, da mirimo ljude u selu i da stanemo na put svakom zlu, ali ako se što krupno dogodi, valja ići u Pazin. Tamo je kapetan ili njegov namjesnik i zemaljski sudac. Gastaldu mi ne možemo ništa. Nego hajde sutra sa mnogu u Pazin, pa ćemo pokucati na gospodareva vrata.

I zbilja sutradan stigne župan i udovica pred kašću u Pazinu.

Pred vratima sjedile dvije straže s kacigom na glavi i s kopljem u ruci. Pustiše ih unutra, i oni udjoše u dvorište. Dvorište bilo puno vojnika, koji su nekamo odlazili. Zatrubi truba, i četica izadje uz zveket oružja. Neki sluga povede župana i udovicu k suci. Sudac ih sasluša i udovici reče: »Gastald se držao ugovora između kmetova i gospodara.

Zakon je zakon. Idi; ne mogu ti pomoći.« Reče župan ženi: »Žensko je srce milostivo. Podjimo do kapetanice.« S teškom mukom otvoriše sluge težacima vrata kapetaničine sobe. Kapetanica je slušala, kako kapelan uči njezina sinka čitati iz neke velike knjige. Kad ču nevolje udovice Kate, smilova se te joj reče: »Jadna ženo, ja ću za tebe govoriti svome mužu,« i pope se u gornje sobe. Domala eto je natrag s nekim gospodinom u bogatim haljinama, visokim žutim čizmama i mačem o boku. To je bio pazinski kapetan.

— Pomozi, gospodaru! — šane udovica i klekne pred njime.

— Kmet je Marko pao kao junak u ratu baš blizu mene; bio ti prost porez i rabote, ustani i putuj veselo u svoje selo! — reče kapetan udovici i dade joj zlatan novac.

Onoga istoga dana povede kmetica doma svoju kravu.

Vladimir Nazor

Trojci

U našem selu,
a kod male Vojke,
mlada ovea Vuga
ojanjila trojke.

Uvijek kad ih doji
sviloruna Vuga
iz oka joj viri
i sreća i tuga.

Ojanjila trojke,
tri janjeta bijela;
svaki od njih ima
zvijezdu na sred čela

Dok dvojica doje
jedno je kod Vojke,
tužno bleji... Za njegov
nema treće dojke.

Gabrijel Cvitan

Mudri sudac

Stanko i Dušan bijahu dugo vrijeme dobri prijatelji. Jednoga dana nađu se pred sucem, jer je Dušan optužio Stanka da mu je ukrao prsten.

— Morao sam ići na daleki put — reče Dušan — pa sam dao Stanku da mi čuva prsten dok se povratim. Sada na moje najveće čudo, on tvrdi da prsten nije primio.

— Bog budi s tobom — odgovori Stanko. Šta bulazniš? Kakav prsten? Gospodine suče, sve je laž što veli.

— Dušane! — reče sudac. Zar nemaš svjedoka koji je vidio kad si mu prsten izručio.

— Nažalost nemam. Ja sam ga uvijek cijenio i poštovao kao dobrog i iskrenog prijatelja, pa nisam smatrao potrebnim da mu prsten izručim pred svjedocima. Vjerovao sam u njegovo poštenje, eto. Mi bijasmo u polju i tamo pod jednim starim hrastom dao sam mu prsten na čuvanje.

Stanko prasne u smijeh i reče:

— Kakav hrast, kakvo polje? Ne smišljaj gluposti i neistinu. To od tebe nisam očekivao.

Sada sudac reče:

— Dušane, podi odmah po jednu grančicu s onog hrasta. Trebat će mi nešto. Ti, Stanko, ostat ćeš ovdje.

— Čudne li želje! — mišljahu obojica. Ne usudi se da nitko od njih kaže riječi.

Dušan pođe da izvrši sučev nalog. Stanko ostane sa sućem.

Prođe par časaka i sudac nervozno reče:

— Šta radi onaj nesretnik? Ja ne mogu na njega čekati. Već je mogao i doći. On se sigurno skiće naokolo.

— Ne može da se još povrati, gospodine suče, reče Stanko. Hrast je dosta udaljen odavle.

Čuvši ove riječi sudac okrene se Stanku, oštro ga pogleda i reče:

A, tako, nesretniče! Ti nijesi znao ni za prsten ni za hrast. Tvoj vjerni prijatelj je smišljao gluposti? Zar tako ti uzvrćaš ljubav i povjerenje prijatelju? Uvjurio sam se da znaš o hrastu, a o prstenu ne ćemo ni govoriti. Nalažem ti da mu ga odmah povратиš, jer će te u protivnom zlo i bruka snaći.

Stanko potišten vrati drugu prsten kojeg si je htio na nepošteni način prisvojiti.

Bor

Stari bore na goleti
zeleniš se zimi, ljeti;
uzalud ti vihor prijeti
čvrsto stojiš na vrleti.

Zašto su ti kose puste
oštre i još tako guste?
Zašto širiš na sve strane
snažne ruke, zelen-grane!

Iglčaste gojim kose
da ih mrazi ne pokose.
A zelene moje grane
od ljutog me vjetra brane.

Gabrijel Cvitan

Tko je riješio?

(Odgovor na pitanje u broju 1.)

Auto nije uopće mogao stići u Varaždin. Kako to? Dijeleći svaki preostali dio puta na polovicu, mogli bi dijeliti do u beskonačnost. A da prevali svaki takav dijelak auto bi morao voziti po pola sata, što znači, da se na koncu ne bi uopće niti makao s mjesta.

Najmun Klok, mali Jožić i njihove vragolije

Lijepo li izmakose naši junaci Indijancima. Ali su se bome i pošteno namučili dok su neprohodnim kanjonom došli opet medju ljude. Dugo bi pričali, kako su se proveli, dok su do New-Yorka došli, ali ostavimo to za drugi put. I gladni su bili, i žedni, a u žepu ni prebijene pare. Nu, hvala Bogu, glavno da su živu glavu iznijeli. I tako s noge na nogu, dokoturaše se do glavnoga grada silnih Sjedinjenih Država, do New-Yorka. Sve bi dobro bilo, kad bi bili imali makar samo pol dolara pa da se negdje najedu, ali ni centa, čujete li, ni centa u džepu.

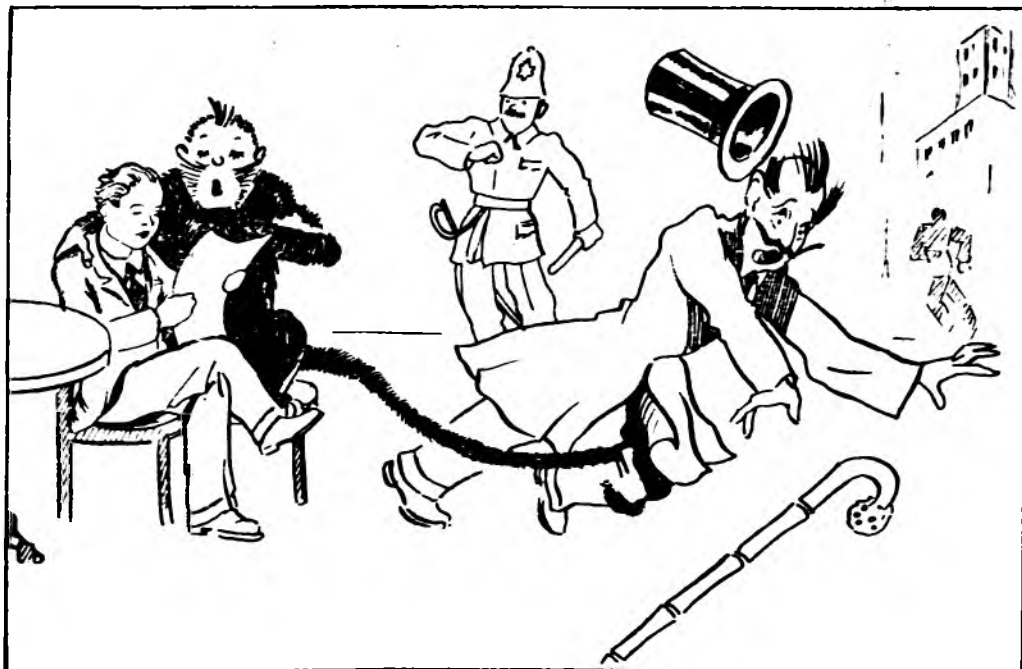
Medjutim dobra ih volja nije nikada ostavljala. Sjedoše u prvu kavu i naručiše svaki po jednu kavu, uz kavu malo maslaca s kruhom. a Jožić bome rekao nek mu donesu i malo šunke.

— Najest ćemo se — namignuo je Klocku, a onda strugnuti i što Boga dade.

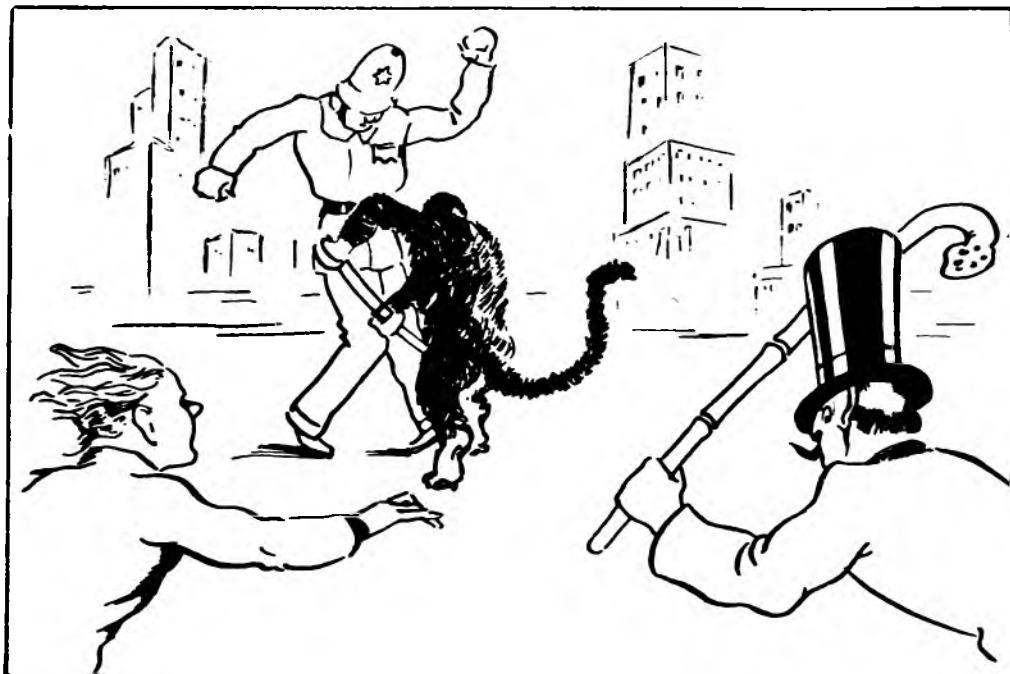
Sjedoše i udri po jelu, da im je sve pucalo za ušima. Jožić je uzeo novine da pročita, što li se sve u svijetu dogodilo za vrijeme njihova izbivanja u pustinji i prašumi, a Klok se ljeno zavalio na stolac, ispružio

rep čak preko pločnika i zirkao preko Jožičevih ledja, gledajući lijepe slike u novinama, kad već siromah ne zna čitati crna slova.

Sjede oni tako i lijengare, kad li eto belaja.

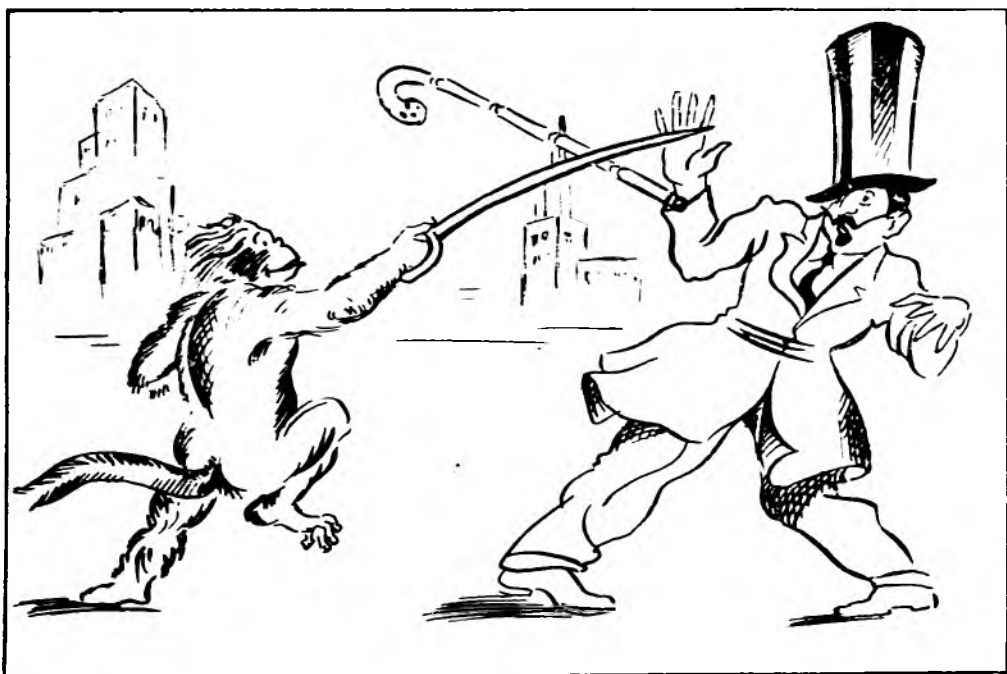

Ide pločnikom nekakav kicoš, s ulaštenim cipelama u crnom salonškom odijelu, na glavi mu sjajni visoki cilindar, ko da će u svatove. Po zraku maše batinom, ko da je cijeli svijet njegov, a svaki čas frče du gački brk, koji je ufitiljio, a ma ko kakav mađžarski husar.

Kako je visoko digao nos, nije ni opazio Klokova repa, koji se pružio preko pločnika. Stade kicoš na rep, Klok eikne i da će ga povući, al oplete njime noge kicošove, a kicoš: ljos! povali se na pločnik, koliko je dug i širok.

— Maledetta scimia! opsova kicoš majmuna, digne štap i da će Kloka odalamiti po glavi. Klok bjež! A Talijan za njim! Jer to ne bijaše nitko drugi nego glasoviti vlasnik cirkusa Zavatta, Talijan Fumakaligo, koji je sa svojim cirkusom već nekoliko nedjelja gostovao u New-Yorku.

Upravo je toga dana stigao sa svojim aeroplanima talijanski general Italo Balbo u New-York, pa se naš Fumakaligo uparadio što je bolje mogao, i otputio se da ga i on svečano dočeka. A nesretni mu Klok sa svojim dugačkim repom pomrsio račune, povalio ga na pločnik i sasvim mu zamazao svečano odijelo. Zato je i bjesnio toliko gizdavi Talijan. Bježeći za Klokom mahao je debelom batinom i bio bi mu pošteno namazao majmunska ledja, da ga je stigao. Al da! Nije ni naš Klok tek kakvogol šuša! Kad je vidio kolika mu opasnost prijeti, poleti k jednom uličnom stražaru, u tren mu oka izvuče sablju iz korica i suprotstavi se Talijanu.

Nastao je tajac i nekoliko napetih trenutaka.

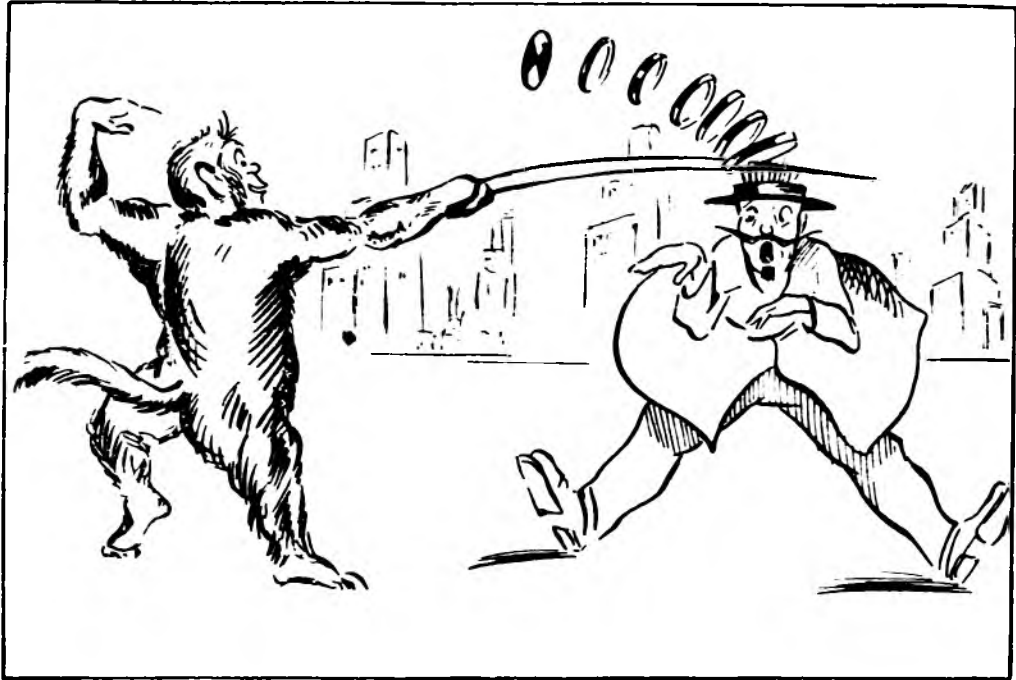
Majmun Klok vitla nasred ulice, pred kavanom, sabljom po zraku, a Talijan maše kvrgavom batinom!

Jozić pojuri u pomoć svome drugu Klok!

Nije Klok trebao njegove pomoći. Majstor je on, da mu nema para. Ko najsavršeniji mačevalac, izbije jednim udarcem Talijanu štap iz ruke i: flik! flik! flik! flik! stane mu odsijecati komad po komad visokog šešira. Jadnom se Fumakaligu naježila kosa od straha, jer sad će na, da mu flikne i komadić glave.

Ljudi se strčali i s velikom znatiželjom promatrali čudan prizor. Tako lijepe cirkuske predstave nasred ulice, ne bijahu još vidjeli.

Kad je Klok rasjekao cilindar na sitne komade, natače otsječene klobare na sablju, podboči se slavodobitno i prestade.

Fumakaligo je drhtao kao prut na vodi pred Klokom, a mnoštvo naroda koje je s uživanjem promatralo majmunovu vještinu, stade urne besno pljeskati i povlađjivati Klokku.

— Bravo! Živio! Good bay! i kakvih sve nije bilo izraza. Neki su se zaletili i stali tresti junačku desnicu našeg majmuna. Eh to je bilo veselo. Stražar, koji se isprva srdio na Kloka, što mu je odnio sablju, sad se u sav glas smijao i tapšao ga po ramenu.

No nije ni naš Klok bio budala, a da ne bi znao iskoristiti tu dobru priliku. Pograbi Jožicevu kapu i stade pobirati milodare. Ljudi su veselo davali. Tko cent, tko dva, tko pet, a neki bome i pola dolara, pa čak i cijeli srebrni dolar. U tren oka napunila se kapa novcem. Sada su bili za izvjesno vrijeme osigurani.

Fumakaligo vidjevši toliku vještinu majmunovu, odmah je uočio od kolike bi koristi jedan takav majmun bio njegovom cirkusu.

Došao je Jožicu i zamolio ga, neka bi zajedno s Klokom stupio k njemu u službu. Producirat će se u cirkusu, a zato će dobivati ništa manje nego 500 dolara mjesečno.

Nadmudrivanja

Pitanja.

- 1) Čime počinje dan, a čime svršava noć?
- 2) Ja sam dijete jednog oca i jedne majke, a ipak nisam ničiji sin.
- 3) U kakve se bačve ne može uljevati voda?
- 4) Kojim se okom ništa ne vidi?
- 5) Bog ga nikada ne vidi, kralj vrlo rijetko, dok ga seljak vidi svaki dan. Koga to?
- 6) Koja životinja hoda po glavi?
- 7) Koji mjesec je najkraći?
- 8) Što se nalazi između brda i doline?
- 9) Kada imade čovjek toliko očiju, koliko ima dana u godini?
- 10) Koji čovjek imade više prstiju na ruci nego kose na glavi?

(Odgovor vidi na strani 31.)

Moljac

U jednom ormaru bilo je lijepo poredano mnogo knjiga. Među njima bila su i dva debela stara riječnika, jedan uz drugoga, oba uvezana u čvrste korice. Svaka korica bila je na svakom riječniku debela $\frac{1}{2}$ cm. — Svaki svezak imao je 500 listova, a svaki list bio je $\frac{1}{10}$ mm deo.

Jednog dana uvukao se u jedan od tih dvaju riječnika moljac i sav sretan, što se tako dobro smjestio, stade izgrizati knjige. Počeo je da grize od prve stranice prvog riječnika i izjedajući tako skupocjene knjige dopro je za kratko vrijeme sve do zadnje stranice drugoga riječnika. A ja vas pitam, koliki je put prevalio taj nesretni štetočina dok je došao do zadnje stranice drugoga riječnika? Računajte polagano i bez žurbe i dobro prosudite prije no što odgovorite. U slijedećem broju donijet ćemo rješenje. A dotle razbijajte pomalo svoje lijepe glavice.

Jurić i Franić u školi

Poznato je, da ni Jurić ni Franić nijesu baš suviše marljivi i vridni učenici. Jednoga su dana, kako se to nerijetko kod njih dešava, i opet zakasnili u školu.

— Ej, Juriću, zar ti nijesi čuo školsko zvonce? Jesi? No, pa zašto se onda nijesi požurio da pravovremeno stigneš u školu? reći će učitelj.

— Čuo sam ga, gospodine učitelju, ali u snu. I baš sam sanjao da odlazim parobrodom na daleki put. Kad je zazvonilo zvonce učinilo mi se da je to zvonce s parobroda, koje najavljuje skori odlazak.

— Pa nek te voda nosi, reći će učitelj, nek ti bude oprošteno za danas, a zašto si ti, Franiću, zakasnio?

— Ja sam... ja sam... gospodine učitelju, također bio na onom parobrodu na kom i Jurić. Došao sam da ga prije odlaska pozdravim...

Nadmudrivanja

Odgovori.

(Vidi str. 30)

- 1) Dan počinje slovom d, a noć završava slovom é.
- 2) Nijesam sin, nego sam kći.
- 3) U pune bačve!
- 4) Kurjim okom!
- 5) Sebi ravna!
- 6) Uš.
- 7) Mjesec maj, jer ima samo tri slova!
- 8) Slovo i
- 9) Dne 2. siječnja. Toga dana su naime samo dva dana u godini.
- 10) Čelavac.

Čudna želja

- Mamice, reci mi hoću li ja brzo u raj?
- Dušo moja... u raj? Ne, dušo moja, tebi je kod mamice najbolje
- odgovara mamica svom zlatnom sinčiću Ivici.
- Zašto ne? Ja bih htjeo u raj i to čim prije, mamice.
- Pa što ćeš, dušo u raju? Zar ti nije dobro kod tvoje mamice, zar ti nije tako lijepo kao u raju?
- Ja bih htjeo jesti dobre jabuke...
- Pa evo, moj Ivice, evo ti cijela košarica jabuka. Uzmi samo —
- Neću, mamice, ove, ja bih htjeo one u raju — — one zabranjene.

Barba Rike

NAŠI MLADI SARADNICI

Katastrofa

Cijelo jutro braco plače
Baš je tužan on
Ah, što ćete, katastrofa:
Izgubi bombon!

Sa prozora pao mu je
Usred vrta zaključana
Zato braco cvili, plače
Ta ga peče rana.

Što on znade, da l' je lijepo
Plakati, il nije
Pa on cijelo jutro suze
Žalosnice lije

U toj tuzi preostade
Posljednja mu nada
Kad opazi gdjeno ide
Stric Frano iz grada.

Donio mu stric bombona
Sad ih braco broji
U čas nesta tuge ljute
Pa veseo stoji.

Aleksandar Radanović, gimnazijalac
Slavonska Požega

VAŽNO! Upozorujemo sve svoje male pretplatnike, da ćemo sada u svakom broju posvetiti jednu stranicu dječjim radovima. Donosit ćemo pjesmice, priče, a i zgodne crteže, koje budu naši mladi suradnici narisali. Svaka na toj stranici objelodanjena radnja biti će nagrađena **SA 25.- DINARA** u gotovom novcu.

Naglasujemo međutim, da ćemo uvrštavati samo dobre stvari i to samo od onih naših prijatelja, koji su izvršili prema listu svoju prvu i najglavniju dužnost: da su naime podmirili pretplatu za ovu godinu.

Na posao, dakle, mladi pjesnici, pisci i risači!

NOVA PRIČA O CRVENKAPICI.

... I stara baka priča svojoj unučadi staru priču o Crvenkatici. Opisuje baka sve pomalo babinu sobu i priča, za izmjenu, kako je pokraj kreveta dobre bake stajao i pun lonac kajmaka i tanjur, a u njemu slatka bijela pogačica. Unučad pilji u nju sva prestravljena, a baka završuje priču: »i zločesti se vuk baci na malenu Crvenkaticu i pojede je od maha«.

Sva se djeca stresu od užasa, samo sitna Neda upita bakicu:

— A zato nije najpre vuko izio kamak i bilu pogaticu?

R. Katalinić Jeretov

ZAGONETKE I ODGONETKE

ODGONETKE IZ 1. BROJA

1) Posavina	6) Suparnik
2) Krov, Ruma, Oman, vani	7) saradnik
3) Ko radi ne boji se gladi	8) Mostar, Lika, Samobor, Dugo-
4) Korak, rak, bakar	selo, Karlovac
5) Vila, roda, alem, zrak = Vraz	9) Auto na cesti

Sve su ispravno riješili: Natko Lahman, Split; A. Badanović, Sl. Požega; Savo Duminić, Sušak.

ZAGONETKE PUŽEVE KUĆICE

Sastavio: Diminić Savo,

uč. II a razr. drž. muške realne gimn., Sušak

p	r	o	l	j
i	a	!	a	e
n	n	j	s	ć
i	d	e	t	a
č	e	n	a	!

e	o	b	a	d
c	r	u	k	v
i	a	R	u	i
l	k	u	m	j
a	e	j	i	e

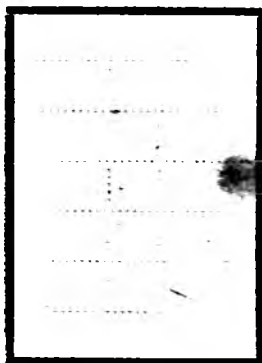
KRALJEVA SETNJA.

B	o	l	e	e
b	o	d	j	j
a	g	g	n	a
o	r	e	l	s
z	s	a	p	a
!	l	a	t	n

K	n	i	n	o	č	t
i	r	o	v	e	s	e
j	n	b	v	a	l	o
o	e	e	l	o	g	s

ISPUNJALJKE:

I

II

- domaća životinja
- grad u Srbiji
- voda stajačica
- muško ime
- željezni predmet
- neoslobodena naša zemlja
- slijep

I—II Prezime istarskog pisca.

Leksikon sa uputom za sastavljanje i rješavanje zagonetaka još nekoliko komada na skladištu, stoga požurite naručiti da ne ostanete bez njega. Za prijatelje Malog Istranina Din 20.— ako se pošalje novac unapred. Vladimir Vrdjuka, Medvedgradska 48, Zagreb.

SVE što trebate za

**kuću, školu i zabavu
naći ćete kod trgovačke kuće**

Kastner & Ohler
Zagreb.

Tražite glavni katalog.

Pišite još danas!

„Mali Istranin“ izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — Za inostranstvo dvostruko. Uredništvo i uprava nalaze se u Boškovićevoj ulici br. 20. — Telefon 53-31.

Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Boškovićeva ulica 20. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Badićeve ulice 20. Za tiskaru odgovara Petar Acinger, Zagreb, Gundulićeve ulice 22a.